

From: Eesti LEADER Liit <info@leaderliit.eu>
Sent: Wednesday, September 9, 2026 7:15 PM
To: Riigikantselei - RK <riigikantselei@riigikantselei.ee>
Subject: Pöördumine peaminister Kristen Michalile

Regionaalpoliitika vajab riigiplaanis poliitilisi valikuid

Austatud peaminister

Neljapäeval, 10. septembril otsustab Vabariigi Valitsus riigi eelarvestrateegia ehk riigiplaani 2028+ vahendite jaotuse ministeeriumide vahel. See ei ole tavapärane tehniline eelarveotsus — tegemist on ühe suurima poliitilise valikuvõimalusega, mis Eesti regionaalarengu suunab järgmiseks seitsmeks aastaks. Pöördume Teie poole, sest meie hinnangul ei kasuta praegune eelnõu seda võimalust ära.

Fakt on valus: senine regionaalpoliitika ei ole toiminud. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on tunnistanud, et ebavõrdsus on aastate jooksul ainult kasvanud: Tallinna ja Tartu ümbrus kasvab, kaugemad maapiirkonnad kahanevad jätkuvalt.

See ei ole juhus ega ainult demograafia paratamatus — see peegeldab ka seda, kuhu raha on siiani suunatud. Praegusel ELi rahastusperioodil on struktuurifondide toetusi määratud Harjumaale 1269 eurot elaniku kohta ja väljaspool Harjumaad 1248 eurot elaniku kohta — sisuliselt võrdselt, kuigi Tallinn on Euroopa Liidu mõistes enamarenenud ja ülejäänud Eesti vähemarenenud piirkond. Teistes Euroopa riikides suunatakse vähemarenenud piirkondadesse elaniku kohta kuni üheksa korda rohkem vahendeid kui enamarenenud piirkondadesse. Kui raha jaotub aastaid peaaegu võrdselt, olenemata arengutasemest, ei saagi ebavõrdsus väheneda — see ongi osa probleemist, mitte selle lahendus.

Samas, ka maakonna piir on regionaalpoliitika jaoks liiga jäme alus: arenguerinevused maakonna sees võivad olla sama suured kui maakondade vahel. Näiteks Harjumaal on Tallinna lähivaldade rahvaarv viimase 15 aastaga kasvanud kuni 142%, samal ajal kui mitmes kaugemas Harjumaa vallas on rahvaarv kahanenud ja iive negatiivne. Sama muster kordub teisteski

maakondades: maakonna keskmine peidab sellised sisemised erinevused ära ja suunab toe valele alusele. Just seetõttu on kohapõhine, piirkonna enda tasandilt lähtuv lähenemine — nagu pakub LEADER — täpsem kui maakonnapõhine jaotus: tegevusrühmad saavad järele aidata ka neid piirkondi, mis maakonna keskmise sees jäävad nähtamatuks.

Uus Euroopa Liidu eelarveperiood (2028–2034) annab võimaluse teha just selliseid suuri poliitilisi valikuid, milleks ametnikud tavapärase eelarveprotsessi käigus valmis ei ole. Riigiplaani koostamine näeb praegu välja pigem ministeeriumidevahelise tehnilise läbirääkimisena taotluste ja piiratud eelarve vahel, kus lõpptulemus kajastab suuresti ministeeriumide läbirääkimisjõudu, mitte poliitilist otsust selle kohta, kuhu raha on ebavõrdsuse vähendamiseks kõige rohkem vaja. Just sellise otsuse tegemist valitsuse, mitte ametnike tasandil me ootamegi — ja ootame seda Teilt.

Samal ajal kui Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu rahastus riigiplaanis kahaneb tervikuna ligi poole võrra (praeguselt ligi 400 miljonilt eurolt 203,6 miljonile eurole), kärbitakse just kõige tõestatumat ja otstarbekamat rakenduskanalit — 26 tegevusrühmast koosnevat LEADER-võrgustikku — ligi 69% ehk kolmandikuni senisest, 14 aasta jooksul väljakujunenud tasemest. See on vastupidine sellele, mida hea juhtimine ja raiskamise vältimine eeldaks: LEADER kasutab juba olemasolevat struktuuri, ilma et riik peaks looma uut rakendusaparaati.

Euroopa Liidu 2028–2034 rahastusraamistik seab senisest enam esiplaanile avaliku ja erasektori raha ühendamise ning piirkondlikud partnerlused. Just nii LEADER juba toimib: avalik sektor, ettevõtjad ja kogukonnad on kaks aastakümnet koos otsuseid teinud ning tegevusi kaasrahastanud. Riigi kavandatavad regionaalsed arengulepped liiguvad samas suunas. Seetõttu oleks mõistlik siduda uued koostöövormid olemasolevate tegevusrühmadega, mitte nõrgestada toimivat võrgustikku alles loodava mudeli arvelt.

LEADER-i rahastuse järsu vähendamisega ei kahane üksnes võimalus toetada kohalike eestvedajate uuenduslikke algatusi. Kaduma võib minna ka kahe aastakümnega kogunenud kohalik teadmine, koostöövõime ning avaliku sektori, ettevõtjate ja kogukondade vaheline usaldus. Selle võrgustiku taastamine oleks hiljem märksa kallim kui selle hoidmine praegu.

Palume Teil, austatud peaminister, tagada, et neljapäevane otsus:

- suunaks riigiplaani vahendeid senisest selgemalt sinna, kus arenguvõimalused on kõige piiratumad — mitte jätkaks rahastust, mis on aastaid jaotunud peaaegu ühtlaselt, olenemata piirkonna arengutasemest;
- säilitaks LEADER-võrgustiku rahastuse vähemalt senisel, 14 aasta jooksul väljakujunenud tasemel (ligikaudu 140 miljonit eurot), kuna see on üks vähestest regionaalarengu mehhanismidest, mis on oma tulemuslikkust juba tõestanud;
- tagaks maapiirkonna mikro- ja väikeettevõtlikele sihtotstarbelise toe, mis ei sõltu üksnes suurt lisandväärtust ja eksporti eelistavast EIS-i loogikast.

Eurorahaga on võimalik teha valikuid, mida tavapärane riigieelarve ei võimalda — kuid ainult siis, kui neid valikuid tegelikult tehakse, mitte ei lasta neil kujuneda ministeeriumidevahelise läbirääkimise juhuslikuks tulemuseks. Meie ettepanekud LEADER-lähenemise paremaks sidumiseks riigiplaaniga [on koondatud sellesse dokumenti](#).

Valitsuse otsusest sõltub, kas järgmise perioodi euroraha aitab piirkondlikku ebavõrdsust vähendada või kinnistab senist arengulõhet. Eesti LEADER Liit on valmis andma sisendit ja aitama kaasa, et raha jõuaks sinna, kus see loob piirkondade arenguks kõige suurema mõju.

Lugupidamisega

Triin Kallas
tegevjuht

+372 555 373 60
Eesti LEADER Liit
www.leaderliit.eu

Esindades meie liikmeid:

Arenduskoda
Hiidlaste Koostöökogu
Ida-Harju Koostöökoda
Järva Arengu Partnerid
Jõgevamaa Koostöökoda
Kirderanniku Koostöökogu

Kodukant Läänemaa
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu
Lääne-Harju Koostöökogu
Nelja Valla Kogu
PAIK
Põhja-Harju Koostöökogu
Põlvamaa Partnerluskogu
Pärnu Lahe Partnerluskogu
Raplamaa Partnerluskogu
Piiriveere Liider
Saarte Koostöökogu
Tartumaa Arendusselts
Valgamaa Partnerluskogu
Virumaa Koostöökogu
Võrtsjärve Ühendus
Võrumaa Partnerluskogu

